

НЕГАТИВНИЙ ВПЛИВ КОРОНАВІРУСНОЇ ІНФЕКЦІЇ НА ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я ТА НАСЛІДКИ СУЧАСНОГО LONG(POST)-COVID СИНДРОМУ НА ОРГАНІЗМ ЛЮДИНИ

Єгоркіна Д.М., Кравченко В.М.

Національний фармацевтичний університет, Харків, Україна

yegorkina2000@gmail.com

Вступ. Коронавіруси - це родина вірусів, які викликають захворювання, починаючи від звичайної застуди до більш важких захворювань. Коронавірусна інфекція (COVID-19) – це інфекційне захворювання, спричинене останнім виявленим коронавірусом (SARS-CoV-2). Люди можуть заразитися COVID-19 від інших людей, які мають вірус, вдихаючи дрібні крапельки рідин від людей із COVID-19, які кашляють або чхають, або через дотик до забруднених поверхонь. Основне занепокоєння викликає діапазон вираженості симптомів: деякі люди мають легкі симптоми, інші – тяжко хворіють. Це ускладнює встановлення справжньої кількості заражених та швидкості передачі вірусу від людини до людини. Найпоширенішими симптомами є головний біль, кашель, лихоманка та утруднення дихання, в деяких випадках - діарея або кон'юнктивіт. Інкубаційний період триває від 2 днів до 2 тижнів. Під час пандемії COVID-19 лікарі по всьому світу зосереджені на тому, щоб врятувати легені хворих, оскільки коронавірус в першу чергу спричиняє гостру респіраторну хворобу. Але ще у перші місяці з'явилися свідчення нервово-психічних захворювань у пацієнтів, які перенесли захворювання, з кожним днем та місяцем публікуються більше статей та доповідей, у яких науковці представляють світу можливі негативні наслідки, в тому числі і ті, що стосуються психічного здоров'я, під час хвороби коронавірусною інфекцією та вже після її закінчення, роблячи акцент на тому, що обов'язково необхідно звертатися до лікарів та не займатися самолікуванням.

Мета дослідження. Аналіз особливостей негативного впливу коронавірусної інфекції на психічне здоров'я людей та аналіз наслідків Long(Post)-COVID синдрому на організм щодо запобігання самолікування пацієнтів з коронавірусною інфекцією та з «постковідним синдромом» (дослівно «довготривалим» ковідом) з метою зниження кількості хворих у тяжкій формі перебігу, запобігання можливих негативних наслідків на психічне здоров'я та зменшення летальності населення.

Матеріали та методи. Для реалізації поставленої мети були використані наукові дослідження італійських вчених, опубліковані в науковому журналі Brain, Behavior and Immunity (видавництво Elsevier), проведений пошук по базах даних PubMed.gov (ключові слова «Post-COVID» syndrome, «Long-COVID» syndrome та отримано 1854 результати і 120 результатів, доступних до аналізу

відповідно, використання матеріалів інтернет-енциклопедії Wikipedia.org (ключові слова «постковідний синдром», «коронавірусна інфекція», «психічне здоров'я» та інші відповідно до обраної теми).

Результати та обговорення. Згідно з дослідженнями італійських вчених, публікації яких друкуються у журналі Brain, Behavior and Immunity, у 56% пацієнтів, які перехворіли коронавірусом, спостерігаються лися неврологічні проблеми. На той час депресія після COVID-19 виникає у 31%. Існує дві основні причини, за якими хвороба викликає депресію та чинить вплив на центральну нервову систему. Умовно їх можна розділити на «фізіологічну» та «психологічну». За фізіологічної причини коронавірус проникає у нервові клітини і порушує їх структуру і функції. Це може відбуватися трьома шляхами: через гематоенцефалічний бар'єр, тобто COVID-19 здатний проникнути в центральну нервову систему з будь-якого органу, може проникати через клітини крові та третій шлях – трансневрально – через периферичні нерви. У результаті цього з'являються «неприємні» симптоми, такі як апатія, уповільнення дій, порушення сну, відчуття тривоги, головні болі. Психологічна причина – актуальність пандемії COVID-19. Психологи та психотерапевти наголошують на тому, що все, що має відношення до коронавірусу, викликає неабиякі переживання у людей різних вікових категорій. У результаті виникає посттравматичний стресовий розлад. Негативний вплив може проявлятися наступними складовими: а) негативними захисними реакціями, тобто відсутність віри в існування коронавірусу, у його загрозу для світу, або, навпаки, – надлишкова фобія заразитися, отримати суттєві проблеми зі здоров'ям, б) психічними розладами та розладами поведінки – гіпер- або гіпокінетичною формою, це означає, що людина може бути занадто активною, не мати змоги знайти собі місце, або, навпаки, бути уповільненою у своїх звичних діях. Супутні прояви: порушення сну, утруднення у вимові слів, важкість сприйняття оточуючої дійсності, в) тривожно-депресивні розлади та панічні атаки – відсутність постійності у прогнозах щодо розвитку вірусу, тривожність, відчуття страху за себе та близьких, безперервні сумні новини про стрімкий зріст кількості хворих, все це, як повідомляють медики у своїх наукових працях, має стан «ковідофобії», це супроводжується задухою, нудотою та тахікардією, г) емоційно нестабільні розлади: апатія, відчуття «порожнечі», бажання передчасно закінчити своє життя. За наявності усіх цих проявів пацієнт обов'язково повинен перебувати під наглядом кваліфікованих медичних робітників. На даний час науковці Оксфордського дослідницького центру здоров'я та біомедицини в Великобританії з'ясували, що захворювання на COVID-19 може призводити до психічних проблем у кожній п'ятій особи. Передусім ізоляція і самотність часто стають наслідком тривожних розладів, депресії та безсоння. Відповідне дослідження було опубліковане у фаховому

журналі *Lancet Psychiatry*. Відносно нещодавно Міжнародним класифікатором хвороб (МКХ-10) був внесений термін «постковідний синдром» (англ. Post-COVID-19 syndrome, Long COVID) – наслідки нової коронавірусної інфекції (COVID-19), за якої до 20% людей, які перенесли коронавірусну інфекцію, страждають від довгострокових симптомів, які перебігають у період до 12 тижнів і у 2,3% навіть довше. У грудні 2020 року Національним інститутом здоров'я та досконалості допомоги (NICE - National Institute for Health and Clinical Excellence) Великобританії була запропонована наступна класифікація постковідних станів: а) гострий COVID-19 (симптоми протікають до 4 тижнів), б) симптоматичний COVID-19, який продовжується (симптоми від 4 до 12 тижнів), в) постковідний синдром (симптоми більше, ніж 12 тижнів, не пояснюються альтернативним діагнозом, здатні змінюватися з часом, зникати і знову з'являтися, включаючи багато систем організму). У доповнення до вищевказаних клінічних визначень було також запропоновано ввести термін «довгий ковід» (англ. Long-COVID), який включає період симптоматики від 4 тижнів і більше. До довгострокових симптомів відносять наступне: паралізуючу слабкість, апное, важкість за грудиною, міалгічні болі у м'язах, неврологічні та суглобові болі, порушення відчуття або втрата запаху та смаку, когнітивні порушення (втрата пам'яті, дезорієнтація в просторі, тривожність, панічні атаки), аритмії, тахікардії та інші специфічні симптоми. Офіційні протоколи лікування постковідного синдрому поки не опубліковані. Лікування симптоматичне.

Висновки. Для вирішення питання про видужання після коронавірусу у медичних закладах проводять комплекс аналізів: імуноглобуліни А, М, G – у крові повинні залишитися тільки імуноглобуліни G, імуноглобулін А повинен зникнути, а у імуноглобуліну М повинна з'явитися чітка тенденція до зниження, також беруть мазок із носоглотки на рибонуклеїнову кислоту (РНК) SARS-CoV-2 має бути негативним. Коронавірус виживає в організмі при важких формах перебігу до 28 днів. Реабілітація хворих, які перенесли тяжку форму коронавірусної інфекції, проводиться в 3 етапи: у стаціонарі під час госпіталізації (у відділенні інтенсивної терапії та в терапевтичному відділенні), у цілодобовому відділенні медичної реабілітації та останнє у відділенні медичної реабілітації або поліклініки (а також вдома). Зарубіжні експерти під час хвороби та реабілітації рекомендують працювати з пам'яттю – вирішувати головоломки та виконувати такі завдання, які сприяють більшій розумовій діяльності. За будь-яких проявів погіршення самопочуття необхідно якомога швидше звертатися до медичних закладів за допомогою до спеціалістів, це допоможе знизити наслідки коронавірусної інфекції, можливого «постковідного синдрому» та збереже життя пацієнту і його близьким людям.